

दिलासा मिळाला, पेच कायम!

प्लास्टर ऑफ पॅरिसच्या मूर्ती बनवण्यावरील बंदी हटवून मुंबई उच्च न्यायालयाने गणेश मूर्तिकार आणि मूर्ती कारखानदारांना मोठा दिलासा दिला आहे. केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने याबाबत २०२० च्या तुलनेत मवाळ भूमिका घेतल्याने उच्च न्यायालयाने बंदी हटवली आहे. मात्र, यातून आता नवा पेच निर्माण झाला आहे. गणेशमूर्तींची निर्मिती करण्यास परवानगी मिळाली असली तरी विसर्जन कसे करायचे, असा मोठा प्रश्न उपस्थित झाला आहे. हा प्रकार म्हणजे दात पडलेल्या माणसाला चणे खायला देण्यासारखा आहे. अनेक वर्षांपासून प्लास्टर ऑफ पॅरिसच्या मूर्तींवर बंदी घालण्याची मागणी होत आहे. प्लास्टर ऑफ पॅरिस पाण्यात विरघळत नाही, त्यामुळे प्रदूषण होते आणि जलचरांसाठी पीओपी घातक आहे. त्यामुळे केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने पीओपीवर बंदी घालण्याची मागणी केली होती. ती मागणी उच्च न्यायालयाने मान्य करत पीओपीवर बंदी घातली होती. या बंदी निर्णयामुळे गणेश मूर्तिकार आणि गणपती कारखानदारांची आर्थिक कोंडी झाली होती. मोठ्या मूर्तींसाठी पीओपी स्वस्त पडते, शिवाय पीओपीची मूर्ती वजनाला शाडूच्या मातीपेक्षा हलकी असते, तसेच पीओपीच्या मूर्तींची वाहतूक करणे शाडूच्या तुलनेत अधिक सोपे असते. सर्वात महत्त्वाचे म्हणजे पीओपी कुठेही उपलब्ध होते. शाडूच्या मातीचे तसे नाही. त्यामुळे मूर्तिकार आणि गणपती कारखानदारांनी पीओपी बंदीला कडाडून विरोध केला होता. अखेर केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने सुधारित माहिती उच्च न्यायालयाला दिली आणि प्लास्टर ऑफ पॅरिसची मूर्तींची निर्मिती तसेच विक्रीला विरोध नसल्याचे न्यायालयात सांगितले. मात्र या मूर्तींचे नैसर्गिक जलस्त्रोतात विसर्जन करू नये, असेही स्पष्ट केले. याबाबत उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाने आता निर्णयाचा चेडू राज्य सरकारच्या कोर्टात टाकला आहे. म्हणजे पीओपीची मूर्ती कारखानदार बनवू शकतात, त्या मूर्तींची विक्रीही करता येईल मात्र, या मूर्तींचे नैसर्गिक जलस्त्रोतांमध्ये विसर्जन करता येणार नाही किंवा अशा मूर्तींचे विसर्जन कृत्रिम तलावात करावे लागणार आहे. पीओपीच्या घरगुती मूर्तींचे कृत्रिम तलावात विसर्जन करणे सहज शक्य आहे. शिवाय टरविक उंचीच्या मूर्तींनाही कृत्रिम तलावांमध्ये सामावून घेता येणे शक्य आहे. मात्र, १० ते १२ फुटांहून उंच मूर्तींचे करायचे काय, हा प्रश्न आहेच. हे म्हणजे गुटखा निर्मिती करा मात्र विकता येणार नाही किंवा बंदी असलेल्या प्लास्टिकच्या पिशव्यांच्या निर्मितीला परवानगी आहे मात्र, वापरावर बंदी आहे, असा प्रकार आहे. म्हणजेच कारखानदारांनी पीओपीची मूर्ती बनवायची, तिची विक्री करायची मात्र, मंडळांपुढे या मूर्तींच्या विसर्जनाचा प्रश्न कायम राहणार आहे. आता याबाबत राज्य सरकारला ३० जूनपर्यंत भूमिका स्पष्ट करायची आहे. महाराष्ट्रात गणेशोत्सवाचे महत्त्व आणि मूर्तिकार, कारखानदारांची संख्या पाहता सरकार पर्यावरणाच्या बाजूने भूमिका घेण्याची शक्यता कमीच आहे. कारण एवढ्या मोठ्या वर्गाला नाराज करणे सरकारला शक्य होणार नाही. मात्र, पीओपी पर्यावरणाला घातक असेल तर समाज म्हणून आपल्याला आपल्यात काही बदल करण्याची कठोर भूमिका घ्यावी लागेल. सार्वजनिक गणेशोत्सव मंडळांनी उंचच उंच मूर्तींचा आग्रह न धरता घरगुती गणपतीपेक्षा थोडी उंच मूर्तींची स्थापना केली तर ते मोठे पाऊल ठरेल. कारण लहान मूर्तींचे कृत्रिम तलावात विसर्जन करणे शक्य होणार आहे. मात्र, गंभीर बाब म्हणजे केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने पीओपीच्या मूर्ती बनवण्यावर बंदी घातली होती. म्हणजेच पीओपी पर्यावरणाला मारक असल्याने त्यांनी मान्य केले होते. मग अचानक पीओपीची मूर्ती बनवण्यावर आणि विक्री करण्यास विरोध नसल्याची ‘सुधारित’ भूमिका घेण्याचे कारण काय? यातून केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाच्या भूमिकेवर शंका उपस्थित होते आणि आता हा प्रश्न सरकारच्या कोर्टात गेल्याने त्याला सामाजिक जाणीवेपेक्षा राजकीय महत्त्व प्राप्त होणार आहे. दुसरा मुद्दा म्हणजे पीओपीच्या मूर्तींचे कृत्रिम तलावात विसर्जन केल्यानंतर पुढे काय, असा प्रश्न आहेच. कृत्रिम तलावात विसर्जन केलेल्या पोओपीच्या मूर्तींचे पुढे काय करणार, म्हणजे त्याची विल्हेवाट कशी लावणार, यावर समाधानकारक उत्तर नाही. यंदा २७ ऑगस्टपासून गणेशोत्सवाला सुरुवात होणार आहे. गणेशमूर्तीकरांकडे आता जेमतेम दोन महिने आहेत. या कालावधीत शाडूच्या मूर्ती बनवणे, पावसाळी वातावरणात त्या सुकवणे आणि त्यावर रंगरंगोटी करण्याचे आव्हान असणार आहे. त्यामुळे प्लास्टर ऑफ पॅरिसच्या गणेशमूर्तींचा मुद्दा धार्मिक न बनवता सामाजिक प्रश्न, पर्यावरणाचा प्रश्न म्हणूनच त्याकडे सर्वांनी गांभीर्याने पाहणे गरजेचे आहे. कारण गणेशोत्सव निव्वळ सण नसून त्याभोवती मोठे अर्थकारण फिरत असते. म्हणूनच सार्वजनिक गणेशोत्सव मंडळ, मूर्तिकार, गणपती कारखानदार आणि सरकारने एकत्र येत सामंजस्याने हा प्रश्न सोडवण्याची गरज आहे. महाकाय तसेच उंच मूर्तींचा मंडळांनी आग्रह सोडला तर अनेक प्रश्न सहज सुटू शकतात. मात्र, यासाठी गरज आहे ती इच्छाशक्तीची !

सर्जनशीलतेला तंत्रज्ञानाची जोड देणे हा एकविसाव्या शतकातील समाजजीवनाचे मूल्य वाढवण्याचा सर्वोत्तम मार्ग आहे. **: स्टीव्ह जॉब्स**

तंत्रज्ञानाची चुणुक पाहायला मिळालेल्या विसाव्या शतकाचा उंबरठा ओलांडून तंत्रज्ञानाने व्यापलेल्या एकविसाव्या शतकात जगाने प्रवेश केला, त्याला आता पाव शतक उलटून गेले आहे. जी सर्जनशीलता आणि बुद्धी ही कालपर्यंत माणसाला तंत्रज्ञानावर स्वा्र ठेवणारी मानली जात होती, ते क्षेत्रही यापुढे मानवी मक्तेदारीचे राहणार नाही, याचा अंदाज मानवनिर्मित कृत्रिम प्रज्ञा (एआय) एव्हाना देऊ लागली आहे. या पार्श्वभूमीवर, गेल्या दोन शतकांतील ज्या क्रांतीने मानवसमाजाला विकासाची नवी क्षितिजे दाखवली, त्या उद्योगक्षेत्रात परिवर्तनाचे नवे पर्व सुरू होऊ पाहत आहे. हे पर्व आहे अंधाऱ्या किंवा काळोखातील कारखान्यांचे मानवाबाळाऐवजी

यंत्रमानवबळावर चालणाऱ्या आस्थापनांचे. काळोखातील कारखाने या संकल्पनेचा एका वाक्यातील अर्थ म्हणजे, ज्या ठिकाणी कच्च्या मालापासून तयार उत्पादनांपर्यंतची प्रक्रिया कोणत्याही किंवा अत्यल्प मानवी सहभाग किंवा हस्तक्षेपाविना आणि वीजप्रकाशाच्या वापराविना पूर्ण होते, असे संकुल. इंग्रजीमध्ये लाइट्स-आउट किंवा 'डार्क फॅक्टरीज' म्हणून ही संकल्पना प्रचलित होत आहे. हे संकुल पूर्णतः स्वयंचलित असते. तेथील उत्पादन प्रक्रिया ही स्वयंचलित नग्रे, यंत्रमानव आणि कृत्रिम प्रज्ञेवर आधारित असलेल्या, त्यावर चालणाऱ्या यंत्रणांकडून हाताळली जाते. त्यामुळे मानवरूपातील कामगारांची गरजच उरत नाही. हे कारखाने सहस्र, तेही अंधाऱ्या वातावरणात दिवसरात्र चालवले

काळोखातील कारखाने

जातात, कारण यंत्रमानवांना काम करण्यासाठी उजेडाची गरज भासत नाही !

विशेषतः वाहननिर्मिती, इलेक्ट्रॉनिक्स, ग्राहकोपयोगी उत्पादने या क्षेत्रांत ही संकल्पना स्वीकारली जात आहे. संबोधित कारखान्यांना आमूलाग्र डिजिटल परिवर्तन स्वीकारनाचा प्रत्यक्षात आणता येते. या

प्रक्रियेमध्ये स्वयंचलन व यंत्रमानवीकरणासाठीची उपकरणे, कृत्रिम बुद्धिमत्ता व मशिन लर्निंग, गुणवत्ता नियंत्रण, संदिशवहन, सेन्सर व इंटरनेट ऑफ थिंग्ज आणि डिजिटल जुळी या तंत्रज्ञानांना विशेष महत्त्व प्राप्त होत आहे.

करीना महासाथीच्या काळात जगभरातील व्यवहार ठप्प झाले होते. पुरवठा साखळ्या विस्कळित झाल्या. त्यातून, किमान अत्यावश्यक मालाच्या पुरवठ्यासाठी परदेशी पुरवठादारांवरील अवलंबित्व कमी करण्याचा विचार जोर धरू लागला. किफायतशीर मनुष्यबळ आणि उत्पादनप्रक्रियेतील कार्यक्षमता यांचे लाभ उठवण्यासाठी संबंधित देशांकडे वळण्याकडे कल ठेवणाऱ्या कंपन्यांना त्याचा फेरविचार करणे भाग पडले. त्यातून त्यांनी हेच फायदे देऊ शकणाऱ्या काळोखातील कारखान्यांची संकल्पना अंगीकारली.

या कारखान्यांच्या संचालनाचा खर्च कमी येतो. कारण ज्या यंत्रमानवबळावर ते चालतात, त्यांना कामासाठी माणसांपेवढी जागा लागत नाही.

विजेची गरज भासत नाही, वातानुकूलन वा शीतकरणाची आवश्यकता नसते. त्यातून मनुष्यबळ, आस्थापना आणि ऊर्जा यावरील खर्चात कपात होते, उत्पादकताही वाढते. यंत्रमानवांमुळे वाया जाणाऱ्या मालाचे प्रमाण कमी होणे, जोखमीच्या किंवा पुनरूक्तीच्या प्रक्रिया सहजतेने साध्य होणे, मानवी चुकांची शक्यता शून्यावर येणे, उत्पादनांच्या दर्जात राहणारी तफावत दूर होणे असे अन्य लाभ मिळू शकतात. यंत्रमानवांना वा विश्रांतीची गरज भासते, ना सुटी किंवा रजांची, ना त्यांची कार्यक्षमता थकव्यामुळे कमी होते

ठेवता येत नाही. पूर्णतः तंत्रज्ञानावर विसंबवण्यामुळे सायबरहल्ल्यांचाही धोका संभवतो. दुसरीकडे, मानवी कामगारांच्या रोजगारावर येणारी गदा हाही चिंतेचा विषय आहे. तसेही, स्वयंचलनाचे प्रमाण वाढून गेल्या पाच वर्षांत जगभरातील २३ टक्के कुशल मनुष्यबळाला नोकऱ्या गमवाऱ्या लागतील, असा अंदाज जागतिक आर्थिक मंचाच्या अहवालात व्यक्त करण्यात आला आहे. उद्योग-व्यवसायांतील ४२ टक्के कामे ही २०२७पर्यंत कृत्रिम प्रज्ञेवर आधारित पर्या्यांमुळे मानवी सहभागविना पार पाडता येऊ शकतील, असे या अहवालात म्हटले आहे.

भारतामधील परिस्थिती
काळोखातील कारखान्यांची संकल्पना भारतातील अद्याप स्वीकारलेली नाही. परंतु अनेक कंपन्या झपाट्याने स्वयंचलनाकडे वळत आहेत. टाटा मोटर्सचा पिंपरी चिंचवडमधील प्रकल्प किंवा महिंद्र अँड महिंद्रचा चाकणमधील प्रकल्प ही त्याची उदाहरणे म्हणून सांगता येतील. वेल्लिंग किंवा सुट्ट्या भागांच्या जुळणीसाठी यंत्रमानवांचा वापर आता सहज स्वीकारला गेला आहे. ह्युंडई मोटर्सचा चेन्नईतील प्रकल्प किंवा बॉश कंपनीच्या भारतातील वेगवेगळ्या प्रकल्पांतही स्वयंचलनाची संकल्पना स्वीकारली गेली आहे. स्वयंचलनाची नवसंकल्पना राबवण्याकडील भारतामधील उद्योगसंस्थांचा कल आणि त्या दिशेने वळू इच्छिणाऱ्या जगभरातील कंपन्यांना तसा तंत्रकणा पुरवू शकण्याची भारताची क्षमता त्यातून सिद्ध होते. मनुष्यबळाची मुबलक उपलब्धता ही भारताची आजवर जमेची बाजू राहिली आहे. एकविसाव्या शतकात भारताच्या उच्चलभ भविष्याचे चित्र रेखाटतानाही आपल्याकडील तत्पण व क्रययत्तीक्षम मनुष्यबळ हेच त्याचे कारण दिले जाते. परंतु, या मानवबळाला तंत्रबळाची साथ मिळवण्याऐवजी ते परस्पररांचे स्पर्धक ठरू लागले तर? काळोखातील कारखान्यांची संकल्पना तो धोक्याचा इशारा देणारी आहे. त्याच्या परिणामी आपण संकट ओढवून घेण्याऐवजी त्याचे संंधीत रूपांतर करायचे, तर गरज आहे आपणच विकसित करत असलेली तंत्रक्षमता आणि मानवी सर्जनशीलता यांची अजोड युती घडवून आणण्याची.

दहशतवादाविरुद्ध सर्वकष लढा

दहशतवाद हा मानवतेवरील काळा डाग आहे. सुसंस्कृत समाजाच्या नैत्यवान मूल्यांवरचा शाप आहे. क्रांतीच्या चुकीच्या कल्पना, हुतात्मा होण्याच्या भावना आणि हिंसेविषयीच्या स्वजनील दहिकोनावर तो पोसला जातो. ‘एकाच स्वातंत्र्य सैनिक हा दुसऱ्याचा दहशतवादी आहे,’ हे विधान धोकादायक आणि चुकीचे आहे. खरे स्वातंत्र्य कधीही भीती आणि रक्तपातावर मिळविले जाऊ शकत नाही.

येणे पुरेसे नाही, हे आम्ही आता नीटच जाणले आहे. आता दहशतवाद्यांचे उगमस्थान जिथे कुठे असेल, तिथे जाऊन आम्ही त्यांचा निःपात करणे, हेच आमचे धोरण असेल. आता भारताविरोधातील कोणतेही दहशतवादी कृत्य हे युद्धच मानले जाईल. यापुढे दहशतवादी हल्ला झाला, तर दहशतवादाला खतपाणी घालपाचे सरकार आणि दहशतवादी यामध्ये फरक न करता चोख प्रत्युत्तर दिले जाईल. नवी दिल्ली येथे ‘काउंटर-टेररिझम फायनान्सिंग’वरील तिसरी ‘नो मनी फॉर टेरर’ ही मंत्रिस्तरीय परिषद नुकतीच झाली. ‘एकही दहशतवादी हल्ला कमी लेखला जाणार नाही... अशा हल्ल्यात एक जरी जीव गेला तरी दहशतवाद्यांना त्याची खूप मोठी किंमत चुकवावी लागेल. दहशतवादाचे समूळ उच्चाटन होईपर्यंत आम्ही थांबणार नाही,’ असे पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी परिषदेत निश्चून सांगितले. आम्ही दहशतवादाचे उच्चाटन करण्यास वचनबद्ध आहोत, असे ‘ऑपरेशन सिंदूर’च्या माध्यमातून, सरकार आणि सशस्त्र दलांनी जगाला दाखवून दिले आहे. भारताविरुद्ध दहशतवादी हल्ल्यांचे नियोजन आणि दिशादर्शन जेथून केले गेले, त्या ठिकाणी आम्ही ‘लक्ष्यकेंद्रित, नेमकी आणि मर्यादित’ कारवाई केली आणि पाकिस्तान; तसेच अधिक सुस्थिती पाकिस्तानासाठी, आपल्याला जुजबी प्रयत्नांच्या पलीकडचा विचार करावा

लागेल. तत्त्वशील, व्यापक, सुसंगत आणि समन्वित जागतिक रणनीतीचा स्वीकार करावा लागेल. यात पाच प्रमुख उपाय समाविष्ट आहेत. पहिली गोष्ट म्हणजे, ‘दहशतवाद’ या शब्दाची व्याख्या करणे गरजेचे आहे. दहशतवादाच्या व्याख्येवर अद्याप जागतिक स्तरावर एकमत नाही. भारताच्या प्रस्तावावर आधारित संयुक्त राष्ट्रांमधील आंतरराष्ट्रीय दहशतवादाविरुद्धच्या सर्वसमावेशक अधिवेशनात आपण दहशतवादाची व्याख्या करण्याच्या सर्वात जवळ पोहोचलो आहोत. शब्दार्थविषयक मुद्द्यांमुळे दहशतवादाविरुद्धच्या लढा मर्यादित केला जाऊ नये. दहशतवादी कृत्यांचा तपास किंवा खटला चालवण्यासाठी किंवा परदेशातून दहशतवाद्यांचे प्रत्यार्पण सुनिश्चित करण्यासाठी व्यापक व्याख्येची गरज आहे.

आपल्याला केवळ दहशतवादी संघटनांचाच नव्हे, तर दहशतवादाला पाठिंबा देणाऱ्या देशांही अर्थपुरवठा गोठविण्याची गरज आहे. बहुपक्षीय संस्था आणि अर्थपुरवठा करणाऱ्या देशांनी हे ओळखले पाहिजे की, पाकिस्तानने ‘बेलआउट पॅकेज’चा गैरवापर केल्याचा इतिहास आहे. या कर्जनिधीचा हा देश सीमेपलीकडील राज्य पुरस्कृत दहशतवादासाठी वापर करतो. भारताने आंतरराष्ट्रीय नगरेनिधीला दिलेल्या निवेदनात म्हटल्याप्रमाणे, ह्यसीमेपलीकडील दहशतवादाला सातत्यपूर्ण

आसेतुहिमाचल...

चिनाब रेल्वे पुलाचे नुकतेच उद्घाटन झाले. यामुळे काश्मीर खोरे रेल्वेने भारताशी जोडले गेले आहे. कटरा ते श्रीनगर दरम्यान रेल्वे सुरू झाली आहे. अनेक वर्षांच्या प्रयत्नानंतर हे स्वप्न साकार झाले. या रेल्वेमुळे काश्मीरच्या पर्यटनाला चालना मिळेल. तसेच, जम्मूमधील वाहतूक सुलभ होईल. येथील शंतीमालाची नियमित वाढण्याची शक्यता आहे.

जगातील सर्वात उंच अशा चिनाब रेल्वेपुलाचे शुक्रवारी उद्घाटन झाल्यानंतर काश्मीर खोरे उर्वरित भारताशी रेल्वेने जोडण्याचा महत्त्वाचा टप्पा गाठला गेला. विशेषतः दक्षिण टोकावरील रामेश्वरम येथील पांबन पूल सुरू झाल्यानंतर दोन महिन्यांचा उतर सीमेवरील चिनाब रेल्वेपूल खुला होण्याने आता देशातील रेल्वेचे ‘आसेतुहिमाचल’ सेवेचे स्वप्न खऱ्या अर्थाने पूर्ण झाले, असे म्हणता येईल. कटरा ते श्रीनगर या मार्गावर पहिली रेल्वेगाडीही धावली. त्यामागे गेल्या काही दशकांतील अथक संघर्ष आणि कष्टांची पार्श्वभूमी आहे. दिवंगत पंतप्रधान इंदिरा गांधी यांनी जम्मू-काश्मीरमध्ये रेल्वेसेवा सुरू करण्याचा निर्णय घेतला; मात्र फुटीरतावाद्यांचा कारवायांसह अनेक अडचणींमुळे त्याला गती मिळाली नाही. दिवंगत माजी पंतप्रधान अटलबिहारी वाजपेयी यांनी २००२मध्ये दिला राष्ट्रीय प्रकल्पाचा दर्जा दिला आणि सन २००५मध्ये त्याचे प्रत्यक्ष काम सुरू झाले. भौगोलिक परिस्थिती, प्रतिकूल हवामान, बर्फवृष्टी, भूस्खलन, दहशतवादी कारवाया, यांसोबतच पर्यावरणविषयक नियमांचे अडसर आणि न्यायालयीन अडथळे पार करीत देशातील तंत्रज्ञान हे आव्हान पूर्ण केले. प्राग्भी खेचरांच्या पाठीवर साहित्य वाहून कामास सुरुवात झाली आणि हजारो तंत्रज्ञ-कामगारांच्या कष्टांमधून हिमालयाच्या कुशीत डझनावारी लहानमोठे बोगदे- पूल आणि सर्वात उंच चिनाब पूल असे तंत्रज्ञानाचे चमत्कार असलेला उधमपूर-बारामुल्ला प्रकल्प साकारला आहे. या रेल्वे प्रकल्पाच्या पूर्तीमुळे काश्मीर खोरे जम्मू आणि उर्वरित भारतासाठी बारमाही रेल्वेने जोडले गेले आहे. त्यामुळे काश्मीरच्या अर्थव्यवस्थेचा कणा असलेल्या पर्यटनास मोठे बळ प्राप्त होईल. सध्याच्या जम्मू-श्रीनगर महामार्गावर वाहतुकीचा अतिरिक्त ताण आहे; तसेच वारंवार दरडी कोसळण्यासारख्या अडचणींमुळे तेथील वाहतूक अनेकदा बंद पडते. आता रेल्वेने ही वाहतूक सुलभ होईल. कामगार-व्यापारी आणि विद्यार्थ्यांनाही त्याचा लाभ मिळेल. जम्मू-काश्मीरमधून सफरचंद, अक्रोड, बदाम असा सुमारे दहा हजार कोटी रुपयांचा शंतीमाल बाहेर पाठविला जातो; रेल्वेमार्ग सुरू झाल्यावर त्यामध्ये चौपटीने वाढ होण्याचा अंदाज आहे. त्यासह तेथील हस्तकलेच्या वस्तूसारख्या इतर उत्पादनांसाठीही देशाची बाजारपेठ खुली होईल. घटनेतील ३७०चे कलम काढल्यानंतर भविष्यात होणारी गुंतवणूक आणि उद्योगांना कच्चा माल व बाजारपेठेसाठीही ही पायाभूत सुविधा उपयुक्त ठरेल, यात शंका नाही. नेहमीच तणावाचा सामना करणाऱ्या या राज्यात नव्याने सुरू झालेल्या या रेल्वेसेवेचे सुरक्षेच्या अंगावही महत्त्व आहे. सुरक्षेच्या दृष्टीने मनुष्यबळ आणि रस्द वेगाने पुरविण्यास या रेल्वेमार्गाचा मोठा हातभार लागणार आहे. विशेषतः बर्फवृष्टीच्या काळातही लष्करी हालचालींसाठी हा मार्ग उपयुक्त आहे. अर्थात, या रेल्वेमार्गाच्या सुरक्षेचीही विशेष काळजी घ्यावी लागणार आहे.

उकडवून स्वादिष्ट कॉर्न बॉल्स बनवा

स्वीट कॉर्नपासून अनेक प्रकारचे पदार्थ बनवता येतात. लोकांना भुड्डा देखील आवडतो आणि तो आरोग्यासाठी देखील फायदेशीर ठरू शकतो. स्वीट कॉर्न चवीला काहीसा गोड असतो. ते उकडवून खाऊ शकता किंवा काही स्नॅक्स देखील बनवू शकता. थाई स्वीट कॉर्न रेसिपी देखील बनवू शकता. ही रेसिपी करायला खूप सोपी आहे. चला तर मग साहित्य आणि कृती जाणून घेऊ या.

साहित्य : कणीस, लेमन ग्रास (लेमन ग्रासचे भारतीय नाव), लिंबाचा रस, बेकिंग पावडर, काळी मिरी, करी पेस्ट, नारळ पावडर, कॉर्न फ्लोअर आणि मीठ.

पाककृती : वाफवलेले कॉर्न बॉल्स बनवण्यासाठी कॉर्न पाच मिनिटे उकडवा. आता कॉर्नमधील पाणी पिळून घ्या. नंतर उकडलेले कॉर्न ग्राइंडरमध्ये बारीक करून पेस्ट तयार करा. या कॉर्न पेस्टमध्ये नारळची दूध पावडर, चिरलेला लेमनग्रास, लिंबाचा रस, हिरवी करी पेस्ट, कॉर्नफ्लोअर, बेकिंग पावडर, काळी मिरी पावडर आणि मीठ घाला.

सर्व साहित्य चांगले मिसळ आणि या मिश्रणाचे छोटे गोळे बनवा. कॉर्न बॉल्स स्टीममध्ये १०-१२ मिनिटे शिजवा. स्टीम कॉर्न बॉल्स तयार आहेत. चटणीसोबत सर्व्ह करा.

या ‘3’ घरगुती फ्रूट मास्कने करा सनटॅनच्या समस्याला अलविदा!

उन्हात काळवंडलेली त्वचा पुन्हा तजेलदार करण्यासाठी ब्युटीपालरच्या ट्रीटमेंटपेक्षा करा हे घरगुती उपाय. वीकेंडला घरच्या घरी काही फळांच्या मदतीने त्वचा (exfoliate) मोकळी करून सौंदर्य खुलवण्यासाठी कॉस्मोलॉजिस्ट यांनी सुचवलेले हे काही उपाय नक्की अजामावून पाहा.

कलिंगड आणि काकडीचा मास्क

कलिंगडामध्ये पाण्याचा अंश अधिक असतो. त्यामुळे त्वचा मऊ आणि तजेलदार राहण्यास मदत होते. काकडीमध्ये पाणी मुबलक असल्याप्रमाणेच क्लिचिंग क्षमताही आढळते. यामुळे टॅन कमी करण्यास आणि त्वचेचा रंग हलका करण्यास मदत होते.

कसा बनवाल

■ कलिंगड आणि काकडीचा पल्प एकत्र करा. तयार मिश्रण चेहऱ्यावर लावा.

■ १० मिनिटांनंतर चेहरा थंड पाण्याने स्वच्छ करा.

पीच आणि टोमॅटोचा मास्क

पीचमध्ये पोटॅशियम, मॅग्नेशियम आणि व्हिटॅमिन सी मुबलक प्रमाणात आढळते. यामुळे त्वचेचे पोषण होते. पीचमधील मॉईश्चरायझिंग घटक आणि टोमॅटोमधील क्लिजिंग करण्याचे गुणधर्म त्वचेला अधिक तजेलदार बनवते.

कसा कराल हा पॅक

■ एक पीच आणि टोमॅटो यांची एकत्र पेस्ट करावी.

■ यामध्ये एक चमचाभर मध मिसळा.

■ तयार मिश्रण चेहऱ्यावर लावावे. त्यानंतर अर्ध्या तासाने चेहरा कोमट पाण्याने स्वच्छ धुवा.

■ अशा घरगुती मास्कचा नियमित आणि योग्य पद्धतीने वापर केल्यास त्वचा अधिक तजेलदार होण्यास मदत होते. टॅन काढण्यासोबतच सौंदर्य खुलवण्यास या मास्कचा उपयोग होतो.

अव्हॅकॅडो आणि पर्पई

अव्हॅकॅडोमध्ये व्हिटॅमिन ई घटक मुबलक असल्याने त्वचा आरोग्यदायी राहण्यास तसेच उजळण्यास मदत होते. पर्पई टॅन कमी करण्यास मदत करते. तसेच व्हिटॅमिन ए घटक त्वचेला पोषण देतात.

कसा बनवाल मास्क

■ एका मोठ्या वाटीमध्ये चार टीस्पून अव्हॅकॅडोची पेस्ट आणि पर्पईची पेस्ट मिसळा.

■ त्यामध्ये १ टीस्पून बदामाचे तेल आणि ३-४ थेंब ylang-ylang essential oil मिसळा.

■ या पॅकने चेहऱ्यावर आणि मानेवर मसाज करा. हा मास्क ५-१० मिनिटे ठेवा.

■ त्यानंतर थंड पाण्याने चेहरा स्वच्छ धुवा. थोड्या वेळाने चेहरा सुती कापडाने कोरडा करा. त्यानंतर चेहऱ्यावर मॉईश्चरायझर लावा.

■ हा उपाय नियमित करा.

सकाळी उठल्यावर वाफाळत्या कॉफीचा कप कोणाला नकोसा असेल? विशेषतः थंडीमध्ये किंवा पावसाच्या दिवसांमध्ये कॉफी मिळाली की मोसमाचा आनंद आणखीनच वाढतो, आणि शरीराची मरगळ दूर होऊन शरीरामध्ये नवे चैतन्य येते. पण केवळ शरीराची मरगळ दूर करणे आणि शरीरामध्ये चैतन्य निर्माण करणे एवढ्यापुरताच कॉफीचा उपयोग नाही. कॉफीचे सेवन आपल्या आरोग्याच्या दृष्टीने देखील फायद्याचे ठरण्यासाठी ग्रीन टीप्रमाणेच ग्रीन कॉफीचे सेवन करणे गरजेचे आहे. कॉफीच्या बिया भाजण्याच्या आधी हिरव्या असतात. याच बियांपासून तयार केली गेलेली कॉफी आरोग्यासाठी उपयुक्त असल्याचे आहारतज्ज्ञ म्हणतात. ही कॉफी आरोग्याच्या दृष्टीने कशाप्रकारे उपयोगी आहे हे जाणून घेऊ या. ग्रीन कॉफीमध्ये कॉफीनचे प्रमाण कमी असते. तसेच यामध्ये असलेले क्लोरोजेनिक अॅसिड वजन घटविण्यास सहाय्यक आहे. या तत्त्वामुळे शरीराच्या चयापचय शक्तीला चालना मिळत असून, शरीरातील ब्लड शुगर लेव्हल नियंत्रित

केवळ स्वाद नव्हे तर गुणांनीही परिपूर्ण उसाचा रस

उन्हाळ्याची काहिली आता चांगलीच जाणवू लागली आहे आणि त्यामुळे साहजिकच लोकांची पावले आईस्क्रीम पार्लर, थंड पेये विकणाऱ्या दुकानांकडे वळू लागली आहेत. त्याच उसाच्या गुन्हाळ्यांनी म्हणजे रसवंतीगुहांनी त्यांचे संसार सुरू केले असून थंडगार, स्वादिष्ट आणि आले-लिंबू घालून केलेला गारेगार रस पिण्यासाठी गर्दी होऊ लागली आहे. उसापासून मिळणारा हा नैसर्गिक रस केवळ स्वादिष्टच नाही तर आरोग्यासाठी खूपच फायदेशीर आहे. अँटीऑक्सिडंटनी समृद्ध असा हा रस रोगप्रतिकारक शक्ती वाढविणारा आहे. आयर्न, मॅग्नेशियम, कॉल्शियम व अन्य इलेक्ट्रोलाइट्सचे प्रमाण या रसात पुरेसे असते, त्यामुळे डीहायड्रेशन झालेल्यांना रस पिणे फार

उपयुक्त ठरते. सर्वसामान्य सर्दी आणि अन्य किरकोळ साथीचे आजार रोखण्यास रस पिणे फायद्याचे आहे तसेच ताप उतरवण्यासाठी सुद्धा रस पिण्याचा उपयोग होतो कारण उसाचा रस शरीरात प्रोटीनची पातळी वाढवितो. उसाच्या रसात कबोदके, प्रथिने, शिवाय आयर्न, पोटॅशियम अधिक मात्रेत असते यामुळे एक ग्लास उसाचा रस शरीरातील ऊर्जेची पातळी वाढवितो आणि शरीराचा थकवा दूर करतो. रक्तातील प्लाझ्मा आणि अन्य तत्त्व पदार्थ वाढवितो. मूत्रपिंडाच्या विकारात म्हणजे किडनी स्टोनमध्ये रस पिणे फायद्याचे आहे. तसेच हा रस दात किडणे आणि श्वास दुर्गंधी रोखणारा आहे. यकृत म्हणजे लिव्हरला बळ देणारा असल्याने कावीळ झाल्यास उसाचा रस द्यावा, असे सांगितले जाते. आयुर्वेदानुसार उसाच्या रसाचे सेवन बद्धकोष्ठता दूर करणारे आहे आणि रसात असलेल्या क्षारामुळे पित्त, पोटातील जळजळ दूर होते. उसाच्या रसात ए तसेच सर्व प्रकारची बी व्हिटॅमिन्स असतात, म्हणूनही उसाचा रस आरोग्यवर्धक ठरतो. फक्त रसवंतीगृहात रस पिताना उघड्यावरच बर्फ घालणे टाळावे तसेच रसवंतीगृहाची तेथील ग्लास, रस पिळणारे चरक यांची स्वच्छता आहे याची खात्री करून घ्यावी.

राहण्यास मदत होते. शरीरातील सादून राहिलेले रक्त आणि चरबीचे प्रमाण या कॉफीच्या सेवानाने कमी होऊ लागते. त्यामुळेच संतुलित आहार आणि नियमित व्यायाम यांच्या जोडीने ग्रीन कॉफीचे सेवन वजन घटविण्याच्या दृष्टीने फायद्याचे ठरते. क्लोरोजेनिक अॅसिडमध्ये पोटॅशियमचे प्रमाण जास्त असून यामध्ये सोडियमचे प्रमाण कमी असते. यामुळे रक्तदाब नियंत्रित राहण्यास मदत होते. त्याचप्रमाणे ग्रीन कॉफीच्या बिया कच्च्या आणि कोणत्याही प्रक्रिया केलेल्या नसल्यामुळे यांच्यामध्ये अँटी ऑक्सिडंट्सचे प्रमाण अधिक असते. म्हणूनच ग्रीन कॉफीच्या सेवनाने शरीरावर हानीकारक फ्री रॅडिकल्सचा प्रभाव कमी होतो. तसेच राहिडिक चरक यांची स्वच्छता आहे याची खात्री करून घ्यावी.

सुरक्षिततेच्या दृष्टीने प्रत्येकजण स्मार्टफोनला लॉक ठेवतो. फोनमध्ये अनेक वैयक्तिक आणि महत्वाच्या गोष्टी सेव्ह असतात. या गोष्टी कोणी पाहू नयेत, अशी युजर्सची इच्छा असते. यामुळेच मोबाईल लॉक करणे ही पर्यायीपेक्षा गरज बनली आहे. पण जर तुम्ही तुमचा पासवर्ड विसरलात तर? तुमचा सर्व डेटा देखील कंस्ट्रॉक्ट होऊ शकतो. विसरलेला पासवर्ड परत मिळवणे अनेकांसाठी कठीण असते. ही समस्या तुम्ही आधीच सोडवली तर बरे. आज आम्ही तुम्हाला अशा पद्धतीबद्दल सांगत आहोत, ज्याद्वारे तुम्ही पासवर्ड न टाकता तुमचा फोन अनलॉक करू शकता. परंतु, पिन किंवा पासवर्ड सेट करण्यापूर्वी तुम्हाला ही पद्धत करावी लागेल.

पासवर्ड आठवतच नाहीये ? काळजी नको, पासवर्डशिवाय अनलॉक करा मोबाईल, पाहा ट्रिक्स

स्मार्ट लॉकसह अनलॉक करा : हे एक अँड्रॉइड फीचर आहे, जे तुम्हाला काही विशिष्ट परिस्थितीमध्ये लॉक स्क्रीन सुरक्षिततेला बायपास करण्याची परवानगी देते. यासाठी तुम्हाला सेटिंग्मध्ये जाऊन सिक्युरिटीमध्ये जावे लागेल. यानंतर तुम्हाला स्मार्ट लॉकमध्ये जावे लागेल. तो तुमचा फोन लॉक लक्षात ठेवेल. पिन सेट करण्यापूर्वी हे करणे आवश्यक असेल.

ऑन-बॉडी डिटेक्शन : येथे तुम्हाला ऑन-बॉडी डिटेक्शनसह पासवर्डशिवाय तुमचे विद्यमान लॉक अनलॉक करण्यासाठी ५ पर्याय दिले

विशवासार्ह फिटनेस ट्रॅकर किंवा कारसारख्या अन्य ब्ल्यूटूथ उपकरणाशी कनेक्ट केल्यावर तुमचा फोन आपोआप अनलॉक होईल.

विश्वासार्ह चेहरा : फोन अनलॉक करण्यासाठी फेशियल रेकग्निशन वापरा.

वॉइस मॅच : तुमचा फोन आवाज ओळखताच, तो तुमचा फोन अनलॉक करेल. हे वैशिष्ट्य अँड्रॉइड ८ ओरियो नंतर बंद करण्यात आले होते परंतु ते अद्याप जुन्या उपकरणांवर काम करते.

दातांच्या समस्यांने देखील कर्करोग होण्याची शक्यता

कर्करोग (कॅन्सर) होण्याचे नवे कारण सध्या समोर आले आहे. देशातील कित्येक लोकांना दात साफ न केल्यामुळे तोंडाचा कर्करोग (कॅन्सर) झाल्याचे समोर आले आहे. अशी दिरंगाई करणाऱ्या लोकांच्या संख्येत ४ ते ५ टक्क्यांनी वाढ झाली आहे. जे लोक कोणत्याही प्रकारच्या तंबाखूचे सेवन करत नाहीत, त्यांना सुद्धा कर्करोग (कॅन्सर) होण्याची शक्यता आहे. तुटलेल्या दातांच्या फटी योग्यरीत्या साफ न केल्यामुळे हा गंभीर त्रास उद्भवण्याची शक्यता आहे. अन्नाचे कण दातांमध्ये अडकतात आणि त्यानंतर ते कण कुजतात. कुजलेल्या कणामुळे सुद्धा कर्करोग होऊ शकतो. मागील सहा वर्षांमध्ये भारतात ओठ आणि तोंडाचा कर्करोग असणाऱ्या रुग्णांच्या संख्येत दुपटीने वाढ झाली आहे. या परिस्थितीला रोखण्यासाठी खराब दातांची स्वच्छता, तुटलेले दात याकडे वेळीच लक्ष घेणे गरजेचे आहे.

काही उपाय

- तंबाखू खाणे टाळा. जर तंबाखू खात असाल तर वेळीच खाणे बंद करा.
- मद्याचे सेवन प्रमाणात करा.
- उन्हामध्ये फार काळ राहणे टाळा. उन्हात जाण्याआधी लिपबामचा वापर करा.
- फास्ट फूड खाणे टाळा किंवा प्रमाणात खा. आहात ताज्या फळांचा वापर करा.
- सतत तंबाखूची तल्लफ येत असल्यास, पायऱ्यांवरून चढ-उतार करा.

वर्किंग वुमन्सने आहारात ‘या’ पोषक वस्तूंचा समावेश केला पाहिजे

स्त्रियांनी आपल्या आहाराची विशेष काळजी घेयला हवी कारण की त्यांना ऑक्सि आणि घरात दोन्हीकडे लक्ष द्यावं लागतं. स्त्रिया सर्वांचे लक्ष तेवण्याच्या नादात स्वतःची काळजी घेत नाही. म्हणून वर्किंग वूमन्सला आपल्या आहारात पोषक वस्तूंचा समावेश केला पाहिजे. येथे प्रस्तुत आहे वर्किंग वूमन्ससाठी डायट चार्ट:

ब्रेकफास्ट : वर्किंग वुमन्सने ब्रेकफास्ट रिकप करायला नको. घरातून निघण्याआधी आपण दूध, सांजा, कॉर्नफ्लेक्स किंवा सॅंडविच घ्या. सकाळच्या नाशत्यात

व्हिंमिन ए युक्त फळे जशी शेवफळ, पर्पई आणि स्ट्रॉबेरी खाणे फायदेशीर ठरेल. याबरोबरच थोडेसे ड्रायफ्रुट्स आपल्याजवळ ठेवावे.

लंच : वर्किंग वुमन्सच्या

ब्रेकफास्ट आणि लंच यात चार ते पाच तासांचा अंतर हवे. लंचमध्ये भाजी, डाळ, दही, भात आणि पोळीचा समावेश करा. हिरव्या भाज्या जसे ब्रोकोली, पालक, मेथी व इतर आहारात सामील करा. लंचमध्ये सॅलड किंवा कोशिंबीर घ्या.

स्नॅक्स : ऑफिसमध्ये काम करणारे काही लोक संध्याकाळी भूक लागल्यावर काही अनहेल्थी फूड खातात, जे आरोग्याच्या दृष्टीने योग्य नाही. संध्याकाळी भूक लागल्यावर फळे किंवा कडधान्य खाणे फायद्याचे

ठरेल. याने भूकही भागेल आणि आरोग्यासाठी उत्तमही ठरेल.

डिनर : रात्रीचे जेवण झोपण्याच्या दोन ते तीन तासांपूर्वी घ्यायला हवे. याने अन्न पचयला वेळ मिळतो. रात्री जेवल्याशिवाय झोपू नये. डिनरमध्ये तेलकट पदार्थ खाऊ नयेत. डिनरमध्ये पोळी आणि कमी मसालेदार भाजी किंवा डाळ हवी. डिनरमध्ये घेतला जाणारा आहार लंचपेक्षा लाइट असायला हवा.

पाणी पिणाऱ्याची बुद्धी पाणीदार

पाणी प्यायल्यामुळे बुद्धी तेज होते आणि कोणत्याही माहितीचे आकलन पटकन होते, असे इंग्लंडमध्ये करण्यात आलेल्या एका प्रयोगात आढळले आहे. ईस्ट लंडन स्कूल ऑफ सायकॉलॉजी या संस्थेमध्ये पाणी आणि आकलन शक्ती यांच्या संबंधावर काही प्रयोग करण्यात आले, तेव्हा असे आढळले की माणूस पाणी पिऊन एखादे वाचन करतो तेव्हा त्याला वाचलेल्या मजकुराचे आकलन चांगले होते. याउलट एखाद्या व्यक्तीला भरपूर तहान लागलेली असताना सुद्धा प्यायला पाणी न देता वाचन करायला लावले तर किंवा एखादे काम करायला लावले तर ती व्यक्ती पाणी

प्यायलेल्या व्यक्तीपेक्षा मंदपणे आकलन करते. या दृष्टीने या संस्थेने या लोकांवर प्रयोग केले आणि तहानलेल्या अवस्थेत त्यांना काही अवघड कामे सांगितली. तेव्हा त्यांना ती कामे व्यवस्थित समजली नाहीत. उलट भरपूर पाणी प्यायलेल्या लोकांना हीच कामे सांगितली तेव्हा त्यांना ती १४ टक्के जास्त वेगाने समजली. यामागचे कारण काय असावे, याचा छडा लावण्यात आला. तेव्हा असे आढळले की कोणत्याही गोष्टीचे आकलन होण्यासाठी आपल्या शरीरातील व्हॅसोप्रेसिन हे हार्मोन कार्यरत व्हावे लागते. कमी पाणी प्यायलेल्या अवस्थेत हे हार्मोन कार्यरत होत नाहीत आणि भरपूर पाणी प्यायल्यास ते कार्यरत होते.

सकाळी उठल्या उठल्या काय खावे हा प्रश्न अनेकांना पडतो. भारतीयांमध्ये तर उठल्याबरोबर चहा घेणे ही जणू रीतच आहे. मात्र नुसता चहा घेणे आरोग्यासाठी घातक असल्याचे मागील त्यासोबत बिरकिटे, खारी, टोस्ट खाण्याचे प्रमाण वाढले. मात्र चहा-कॉफी दिवसाची सुरुवात करताना घेऊच नये, असे अनेक आहारतज्ज्ञ सांगतात. दिसतात. त्यामागे काही महत्त्वपूर्ण कारणे नक्कीच आहेत. काही गोष्टी रिकाम्या पोटी खाल्ल्यास आरोग्याला दीर्घकालीन अपाय होऊ शकतात. त्यामुळे रिकाम्या पोटी कोणत्या गोष्टी खाणे किंवा पिणे टाळावे हे जाणून घेऊया...

रिकाम्या पोटी ‘हे’ पदार्थ खाणे टाळाच !

चहा-कॉफी

सकाळी उठल्या उठल्या चहा किंवा कॉफी घेण्याची सवय अनेकांना असते. हे योग्य नाही, हे माहीत असूनही केवळ लहानपणापासूनची सवय म्हणून किंवा कुटुंबातून चालत आलेली परंपरा म्हणून ते चालूच ठेवतात. मात्र आरोग्यासाठी हे अजिबात चांगले नसून चहामुळे पोटातील अॅसिड

वाढते. त्यामुळे अल्सर किंवा छातीतील जळजळ वाढते. याप्रमाणेच उठल्यावर कॉफी प्यायल्याने फ्रेश वाटते असे अनेकांचे म्हणणे असते. मात्र शरीरातील हॉर्मोन्सचे संतुलन बिघडण्यास कॉफी कारणीभूत ठरते. एकदा हॉर्मोन्सचे संतुलन बिघडले की ते पूर्वपदावर येण्यास बराच वेळ लागतो.

औषधे

झोपेतून उठल्यावर लगेच औषधे घेऊ नयेत, असा सल्ला डॉक्टरही आपल्या रुग्णांना अनेकदा देतात. अँटीबायोटिक्समधील घटक आतड्यांना त्रासदायक ठरू शकतात. यामुळे आतड्यांच्या अनेक समस्या निर्माण होऊ शकतात. या औषधांमुळेही अल्सर होण्याची शक्यता असते. म्हणून उठल्यावर औषधे घेऊ नयेत.

मसालेदार पदार्थ

सकाळच्या नाशत्याला तिखट किंवा मसालेदार पदार्थ खाऊ नयेत. मसाले किंवा मिरच्यांमुळे पोटात अॅसिडची निर्मिती होते. यामुळेही अल्सर होऊ शकतो. तिखट पदार्थ सकाळी सकाळी खाल्ल्यामुळे शौचासही त्रास होण्याची शक्यता असते. त्यामुळे शक्यतो तेलकट आणि तिखट पदार्थ नाशत्याला टाळावेत.

बीयर आणि शीतपेये

सकाळी उठल्यावर शक्यतो कोणी शीतपेये आणि बीयर पीत नाही. मात्र सकाळपासून पोट रिकामे असले आणि एकदम जेवणादरम्यान शीतपेय किंवा बीयर घेतल्यास ते आरोग्यासाठी अतिशय हानीकारक ठरू शकते. रिकाम्या पोटी बीयर घेतल्यास जास्त नशा चढते आणि ते आरोग्यासाठीही हानीकारक असते. शीतपेयांमुळे मळमळणे, अॅसिडिटी अशा समस्या उद्भवू शकतात.

हत्येनंतर मनपाला आली जाग उड्डाणपुलाखालील बेघरांवर कारवाई

■नवी मुंबई : रविवारी घाटे तीन-साडेतीनच्या सुमारास सीबीडी शहाबाज गावात असणाऱ्या उड्डाणपुलाखाली एका ६५ वर्षीय व्यक्तीची डोक्यात दगड घालून हत्या करण्यात आली होती. याप्रकरणी संशयित आरोपीस उपस्थित लोकांनी चोप दिल्याने त्याच्यावर उपचार सुरू आहेत. मात्र या घटनेनंतर मनपा प्रशासन खडबडून जागे झाले आहे. सोमवारी सकाळपासून त्यांनी शहरातील उड्डाणपुलाखाली राहणाऱ्या लोकं वर कारवाई सुरू केली आहे. दरम्यान, या निराश्रित यांच्यासाठी ठोस उपाययोजना करण्याच्या हालचाली सुरू झाल्या आहेत. नवी मुंबईत सीबीडी शहाबाज गाव, सी बुड्स, कोपरखैरणे माहपे, सानपाडा, वाशी अशा विविध उड्डाणपुलाखाली निराश्रित भिकाऱ्यांची वस्ती असते. सी बुड्स येथील उड्डाणपुलानजीक एक मोठा मॉल असून येथे येणाऱ्या जाणाऱ्या लोकांना या भिकाऱ्यांचा

“उड्डाणपुलाखाली राहणारे हे भारतीय नागरिक आहेत. त्यांना राहण्यासाठी बेलापूर येथे जागा करून देण्यात आलेली आहे. आता अन्य जागेचा शोध मनपा घेत आहे. अशा लोकांसाठी अजून काही ठिकाणी रात्रनिवा रा करून देण्याबाबत मनपा लवकरच ठोस निर्णय घेणार आहे.”

- डॉ. कैलास गायकवाड (अतिक्रमण उपपुत्र)

प्रचंड त्रास होत असतो. यापूर्वीही भिकाऱ्यांवर कारवाई करताना मनपाचे अतिक्रमण पथक आणि पोलिसांवरही दगडफेक झाल्याच्या घटना घडल्या होत्या. मात्र मनपाने ठोस कारवाई केली नव्हती. उड्डाणपुलाखाली आश्रय घेणे दिवसभर चौकात भीक मागून गुजराण करणे असा दिनक्रम त्यांचा असतो. मात्र रात्रीच्या वेळी मदत्तास करून अनेक जण धिंगाणा घालून आरडाओरडा केल्याच्या अनेक तक्रारी पोलिसांना प्राप्त होतात. मात्र कारवाई बाबत पोलीस प्रशासन आणि मनपा

रिलायन्स नागोठणेविरोधात प्रकल्पग्रस्त पुन्हा आक्रमक ११ जूनपासून आझाद मैदानात उपोषणाचा इशारा

मुख्यमंत्र्यांच्या अध्यक्षतेखाली बैठक कधी? उद्योगमंत्री उदय सामंत यांच्या अध्यक्षतेखाली ५ मार्च २०२५ रोजी बैठक झाली होती. यात रिलायन्स नागोठणे कंपनीत प्रकल्पग्रस्त प्रमाणपत्रधराकास कायमस्वरूपी नोकरी देणे तसेच मातीच्या भरावामुळे अंबा नदीलागत शेती आणि घरांच्या नुकसानभरपाई संदर्भात अंतिम निर्णायक बैठक मुख्यमंत्र्यांच्या अध्यक्षतेखाली चर्चा करून घेण्याचे आश्वासन दिले होते. मात्र, अजूनही निर्णय न झाल्याने भूमिपुत्र प्रकल्पग्रस्त सामाजिक संस्थेने प्रचंड नाराजी व्यक्त केली आहे.

तीन दशकांहून अधिक काळ संघर्ष सुरू आहे. सरकार आश्वासन देते मात्र, कृती करत नसल्याने प्रकल्पग्रस्तांना नोकरी देणे शक्य नसल्यास जमिनी परत कराव्यात, अशी मागणी प्रकल्पग्रस्तांनी केली आहे. त्यासाठी ११ जूनपासून प्रकल्पग्रस्तांनी बेमुदत उपोषण करण्याचा इशारा मुख्यमंत्री देवेंद्र

फडणवीस यांना दिला आहे. रिलायन्स नागोठणे प्रकल्पग्रस्तांसाठी भूमिपुत्र प्रकल्पग्रस्त सामाजिक संस्था चोळे ते नागोठणे, वंचित बहुजन माथाडी ट्रास्टपोर्ट व जनरल कामगार युनियन यांनी वंचित बहुजन आघाडीचे राष्ट्रीय अध्यक्ष अॅड. प्रकाश आंबेडकर, भारतीय बौद्ध

४ महिने विद्यार्थी एकाच गणवेशावर

■अलिबाग : रायगड जिल्हा परिषदेच्या शाळा यंदा १६ जूनपासून सुरू होणार आहेत. शाळेच्या पहिल्याच दिवशी विद्यार्थ्यांना गणवेश, बुटाचा जोड आणि मोजे दिले जाणार आहेत. मात्र, गणवेशाचा दुसरा जोड तब्बल चार महिन्यांनी म्हणजेच दिवाळीत दिला जाणार आहे. त्यामुळे पावसाळ्याचे तीन-साडेतीन महिने विद्यार्थ्यांना एकाच गणवेशावर काढावे लागणार आहे. त्यामुळे विद्यार्थी आणि पालक नाराज झाले आहेत. रायगड जिल्हा परिषदेच्या शाळांमध्ये पहिली ते आठवीपर्यंतचे तब्बल ९८ हजार ५७२ विद्यार्थी आहेत. या सर्वांना शाळेच्या पहिल्याच दिवशी पुस्तके आणि गणवेश देण्याचा कार्यक्रम होणार आहे. मात्र, दुसरा गणवेश दिवाळीपूर्वी देण्याचे नियोजन सरकारी पातळीवर सुरू आहे. शाळा व्यवस्थापन समितीच्या माध्यमातून सध्या पहिल्या गणवेशाची शिलाई युद्धपातळीवर सुरू आहे. तीन आठवड्यांपूर्वी सरकारकडून आलेला गणवेश, मोजे, बुटासाठीचा निधी तालुकास्तरावर गटशिक्षणाधिकाऱ्यांकडे वर्ग करण्यात आला आहे. आता गणवेशाची शिलाई पूर्ण झाल्यानंतर आणि बूट-सॉक्स यांची खरेदी केल्यानंतर त्याची पावती जोडून गटशिक्षणाधिकाऱ्यांकडे द्यावी आहे. त्यानंतर त्यांच्याकडून संबंधितांना तो निधी वितरित होईल. शाळेच्या पहिल्याच दिवशी सर्व विद्यार्थ्यांना पाठ्यपुस्तके आणि गणवेश देण्याचे निर्देश शिक्षणाधिकाऱ्यांनी गटशिक्षणाधिकारी आणि सर्व मुख्याध्यापकांना दिले आहेत. यंदा ऑक्टोबरच्या दुसऱ्या आठवड्यात दिवाळी आहे. जूनच्या दुसऱ्या आठवड्यात पहिला गणवेश मिळाल्यानंतर दुसरा गणवेश दिवाळीपूर्वी मिळणार आहे. म्हणजेच विद्यार्थ्यांना चार महिने एकाच गणवेशावर शाळेत यायचे आहे. मात्र, तेवढा निधी उपलब्ध नसल्याने दुसऱ्या गणवेशासाठी चार महिने वाट पाहावी लागणार आहे. रायगड जिल्ह्यात सरासरीपेक्षा अधिक पाऊस पडतो. त्यामुळे गणवेश भिजल्यानंतर विद्यार्थ्यांनी काय करावे किंवा सलग सहा दिवस एकच गणवेश विद्यार्थ्यांनी कसा वापरायचा, असा प्रश्न यानिमित्ताने उपस्थित होत आहे.

■ठाणे : पावसाळा पूर्व नालेसफाईचा दावा करणाऱ्या ठाणे महापालिकेच्या दावा कळव्यात फोल ठरला आहे. मुंबई पुणे रस्त्यावरील सहकर विद्यालया जवळून महात्मा फुलेनगर मधून वाहणाऱ्या मोठा नाला ठेकेदारांना फक्त सफाईचा दिखावा केला आहे. आयुक्तांची पाहणी झाल्यावर मात्र नालेसफाई ठेकेदारांनी पुढील नाला वरचेवर सफाई करण्याचा दिख-वा केला. त्यानंतर स्थानिक नगरसेवकांनीही जाऊन पाहणी केली नाही. आता सध्या या नाल्यामध्ये केरकचरा, प्लास्टिक पिशव्या, नागरिकांनी टाकलेला घरातील कचरा यामुळे हा नाला घाणीने भरला आहे. येत्या काही दिवसांत जोरदार पाऊस पडल्यावर या नाल्याचा प्रवाह मंदावून नाल्याच्या पाणी थेट या नाल्या किनारी असणाऱ्या झोपडपट्टीत शिरणार आहे.

अशाच प्रकारची स्थिती कळवा पूर्व शिवाजी नगर, आतकोनेश्वर, भास्कर

कळव्यात नालेसफाईचा बोजवारा

रस्त्यावरून हा नाला साफ केल्याचा दिसत असला तरी पुढे महात्मा फुलेनगरमध्ये हा नाला मात्र घाणीने तुंबुंब भरला आहे. तसेच काही ठिकाणी नाल्याच्या कडेला कर्चयावे आणि घाणीचे ढीग साचले आहेत. त्यामुळे महात्माफुले नगर रहिवासीयांचा या घाणीच्या दुर्गंधीने श्वास गुदमरला आहे. कळवा पूर्व डोंगर पट्ट्यातून वाहत येणारा आणि कळवा खाडीला मिळणारा कळव्यातील हा सर्वात मोठा नाला असून हा नाला सफाई करण्यासाठी दरवर्षी महापालिका कोट्यावधी रुपये खर्च करते जर नसल्याची सफाई व्यवस्थित झाली नाही. तर या नाल्यातील पाण्याचा प्रवाह थांबून खाडीतील भरतीचे पाणी या नाल्यातून परिसरात शिरते. ठाणे महापालिका आयुक्ताने पावसाळ सुरू होण्याआधीच घनकचरा व्यवस्थापन विभागाच्या नालेसफाई ठेकेदारांना नालेसफाईचे आदेश दिले होते. ही सफाई सुरू असताना काही ठिकाणी प्रत्यक्ष पाहणीही केली होती. त्यांचा बरोबर स्थानिक नगरसेवकांनी फोटो काढून आपल्या मतदारांना भुरळ पाडण्यासाठी फोटोही सोशल मीडियावर झळकावले होते.

नगर या परिसरातील आहे. टक्के केल्याचा दावा पाऊस त्यामुळे ठाणे महापालिका पडण्याआधीच फोल ठरल्याचे प्रशासनाने नालेसफाई शंभर दिसून येते.

भिवंडीतील शाळांनी ऑनलाईन नोंदणी करावी

■भिवंडी : शासन परिपत्रकानुसार शहरात ३ ते ६ वर्ष वयोगटातील बालकांना पूर्व प्राथमिक शिक्षण देणाऱ्या खाजगी शाळा प्री स्कूल, नर्सरी, ज्युनिअर सिनिअर केजी, पूर्व प्राथमिक वर्ग अशा कोणत्याही नावाने सुरू असलेल्या शाळांनी नोंदणी करणे आवश्यक असल्याचे भिवंडी पालिका शिक्षण विभागातर्फे उपायुक्त बाळकृष् क्षिरसागर यांनी प्रसिद्धी पत्रकाद्वारे जाहीर केले. तसेच सर्व शाळा संस्थांना नोंदणी करण्याचे आवाहन केले आहे.

या नोंदणीसाठी प्री स्कूल पोर्टल शासनकडून सुरू करण्यात आले आहे. पूर्व प्राथमिक शिक्षण देणाऱ्या खाजगी केंद्रांच्या नोंदणीची सुविधा Education Maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर web links Pre. School Portal (ECCE) या टॅबवर उपलब्ध करून देण्यात आली आहे. यामध्ये बालकांना पूर्व प्राथमिक शिक्षण देणाऱ्या खाजगी केंद्रांची माहिती, व्यवस्थापनाची माहिती, विद्यार्थी संख्या, भौतिक सुविधा, कार्यरत शिक्षक आणि शिक्षकेतर कर्मचारी

यांची नोंद करणे आवश्यक आहे. त्यासोबतच शिक्षकांच्या शैक्षणिक व व्यावसायिक अर्हतेबाबत गुणपत्रक, प्रमाणपत्र, वसमत पूर्णत्वाचा दाखला, आरोग्य स्वच्छता प्रमाणपत्र ही कागदपत्रे अपलोड करणे गरजेचे आहे. भिवंडी महानगरपालिका, प्रशासन अधिकारी यांच्या अधिकार क्षेत्रात येणाऱ्या सर्व संस्थांनी नोंदणी करून घ्यावी. तसेच या नोंदणीमध्ये येणाऱ्या अडचणींचे निराकरण करणेसाठी प्रभाग समिती निहाय समिती स्थापन करण्यात आली आहे. त्यांच्याशी संपर्क साधावा असे आवाहन शेवटी उपायुक्त बाळकृष् क्षिरसागर यांनी केले आहे.

विरार पोलिसांसाठी महत्वाची बातमी

■विरार : विरार पोलीस ठाण्याच्या नव्या इमारतीचे बांधकाम पूर्ण झाले असून, येत्या १३ जून रोजी या इमारतीचे उद्घाटन मीरा-भाईंदर, वसई-विरार पोलिस आयुक्त मधुकर पांडे यांच्या हस्ते होणार आहे. या नवीन कार्यालयाचे बांधकाम प्रशस्त आणि आधुनिक पद्धतीने करण्यात आले आहे, जे पोलिसांचे कामकाज अधिक प्रभावी आणि नागरिकांना सोयीचे ठरणार आहे. विरार पोलीस ठाणे हे वाढत्या लोकसंख्येच्या पाश्र्वभूमीवर महत्त्वपूर्ण मानले जाते. त्यामुळे नव्या इमारतीची गरज दीर्घकाळपासून होती. नव्या इमारतीत अत्याधुनिक सुविधांसह, अधिक जागा उपलब्ध करून देण्यात आली आहे, ज्यामुळे पोलीस कर्मचारी आणि नागरिक दोघांनाही अधिक चांगले वातावरण मिळणार आहे. या कामाची नुकतीच विरार पोलीस ठाण्याचे वरिष्ठ पोलीस निरीक्षक लालु तुरे यांनी केली. उद्घाटनाच्या पूर्वतयारीचा आढावा घेत त्यांनी संबंधित अधिकार्यांना आवश्यक सूचना दिल्या. त्यांनी सांगितले की, नवीन इमारतीमुळे पोलीस ठाण्याचे कार्य अधिक गतिमान होणार असून, नागरिकांना देखील तक्रारी नोंदविण्यासाठी योग्य सुविधा मिळणार आहेत.

माथेरानमध्ये पर्यटकांची उत्साही गर्दी... शार्लोट धबधब्याचा आनंद घेण्याकडे पर्यटकांचा कल

■माथेरान : जानेवारीनंतर प्रथमच माथेरानमध्ये पर्यटकांची प्रचंड गर्दी पाहायला मिळाली. गेले दोन दिवस विशेषतः शनिवार व रविवारच्या सुट्टीचा लाभ घेत अनेक पर्यटकांनी माथेरानकडे धाव घेतली. त्यामुळे येथील स्थानिक व्यावसायिकांमध्ये आनंदाचे वातावरण निर्माण झाले असून हॉटेल्स, कॉटेजेस, लॉजेस फुल्ल क्षमतेने भरले गेले.

गेल्या दोन दिवसांत अचानक वाढलेल्या गर्दीमुळे वाहतूक व्यवस्थेवर ताण आला होता. दस्तुरीपासून पु-

पर्यटन व्यवसायाला चालना हॉटेल्स व्यवसाय, हातगाडी अश्वचालक विक्रेते, स्थानिक दुकानदारा, रिक्शावाक आदींसाठी ही गर्दी आश्वासक ठरली. पावसाळा आणि वीकेंड टुरिझमच्या सुरुवातीला आलेल्या या गर्दीमुळे पुढील आठवड्यातही पर्यटनवाढीची अपेक्षा आहे. ई-रिक्षा व मिनी ट्रेनचा पर्यटकांना लाभ शटल सेवामुळे पर्यटकांना मोठा दिलासा मिळाला, तसेच ई-रिक्षा आणि मिनी ट्रेनचा पर्यटकांना लाभ झाल्याने परिसरात फिरणे सुलभ झाले आहे.

दे चालत जावे लागले. काही पर्यटकांना राहण्याची व्यवस्था न मिळाल्याने माचारी फिर-

वे लागले. काहींना पावसात भिजण्याचा आनंद लुटायचा होता, मात्र पावसाची प्रतीक्षा

निराशाजनक ठरली. तरीही, शार्लोट धबधब्याचा आनंद पर्यटकांनी मनमुराद घेतला. २-

विवारी सायंकाळी सहानंतर मात्र माथेरान पुन्हा शांत झालं. दोन दिवसांनी आपल्याला गोडवा

देऊन मध गोळा करण्याच्या मधमाशांसारखे हे पर्यटक परतीच्या वाटेला लागले. त्या गजबजाटानंतर आलेली ही शांतता माथेरानकरांना 'चुकल्यासारखी' पालेली. शहराच्या गोंगाटातून दूर जाऊन निसर्गाच्या सान्निध्यात वेळ घालण्यासाठी माथेरान हे पर्यटकांचे आवडते ठिकाण ठरत आहे. येत्या आठवड्यांत अधिक पावसाची शक्यता असल्याने पर्यटकांची संख्या आणखी वाढेल, असा विश्वास स्थानिक व्यावसायिक व्यक्त करत आहेत.

आधीच तडीपार... त्यात आदेश झुगारून गांजाची तस्करी

■विरार : विरारच्या गुन्हे शाखा कक्ष-३ यांनी नालासोपारा परिसरात सापळ्या रचून तडीपार आदेश झुगारून जिल्ह्यात आलेल्या एका महिलेची मोठी अंमली पदार्थ तस्करी उघडकीस आणली. या कारवाईत पोलिसांनी ८ लाख ६ हजार ८४० रुपये किमतीचा २० किलो १७१ ग्रॅम गांजा जप्त केला असून, आरोपी महिलेला अटक करण्यात आली आहे. सदर आरोपी महिलेला अटक करण्यात आलेली आहे. शारदा ऊर्फ कुडी गोपी बंजारा (४३) असे महिलेचे नाव आहे. विशेष म्हणजे या महिलेला १८ जून २०२४ रोजी पोलीस उप आयुक्त परिमंडळ-२ यांच्या आदेशानुसार दोन वर्षांसाठी पालघर जिल्ह्यातून हद्दपार करण्यात आले होते. मात्र, तिने आदेशाचे उल्लंघन करून पुन्हा जिल्ह्यात प्रवेश केला आणि गांजासह पकडली गेली.

वसई- विरार शहरात दिवसेंदिवस अमली पदार्थांची विक्री करण्याचे प्रमाण वाढू लागले आहे. यातच शहराच्या

नालासोपारा परिसरात अंमली पदार्थांच्या तस्करीचे प्रमाण वाढत असल्याचे हे आणखी एक उदाहरण आहे. याआधी देखील पोलिसांनी नालासोपार्यातून मोठ्या प्रमाणावर झुज जप्त केल्याचे प्रकार घडले आहेत. या कारवाईत पोलीस आयुक्त मधुकर पांडे, अप्पर पोलीस आयुक्त दत्तात्रय शिंदे, पोलीस उप आयुक्त अविनाश अंबुरे आणि सहायक पोलीस आयुक्त मदन बल्लाळ यांचे मार्गदर्शन लाभले. ही कामगिरी पॉिन. रणवरे. स.पो.नि. कांबळे आणि त्यांच्या पथकाचे पार पाडली.

अनेक ठिकाणी पोलिसांनी छापे टाकून आरोपींना गजाआड केले आहे. यातच एक महिला रिश्काने मिराठोडहून नालासोपारा बाजूकडे काहीतरी उग्रवासाचे संशयास्पद सामान घेऊन येत असल्याची पोलिसांनी मिळाली होती. पोलिसांनी सापळ्या रचून सध्याकाळी नालासोपारा-पश्चिम येथील लिंक रोडवरील स्टार अपार्टमेंटजवळ एका रिश्कातून प्र-वास करणाऱ्या महिलेला थांबवून तपासणी केली.

यावेळी तिच्याकडे मोठ्या प्रमाणावर गांजा सापडला. या प्रकरणी पो.शि. आतिश पवार यांनी नालासोपारा पोलीस ठाण्यात एन.डी.पी.एस. अर्बट कलम ८(क), २०(घ) आणि महाराष्ट्र पोलीस अधिनियम १९५१ चे कलम १४२ नुसार गुन्हा दाखल केला आहे. आरोपी महिलेला न्यायालयात हजर करण्यात आले असून, १२ जून २०२५ पर्यंत पोलीस कोर्टाडी सुनावण्यात आली आहे.

विरारमध्ये रिश्का चोरायचा, गर्लफ्रेंडचे हट्ट पुरवायचा, अखेर आरोपीला अटक

■विरार :प्रेमिकेचे लाड पुरवण्यासाठी तब्बल सात रिश्का, एक स्कूटर आणि एक मोबाईल चोर्णाऱ्या एका युवकाला आचोळे पोलिसांनी अटक केली आहे. अटक करण्यात आलेल्या युवकाचे नाव शशिकांत मंगेश कामनोर (वय २४) असे असून, तो मुंबई व उपनगरातील विविध भागांतून वाहनांची चोरी करत होता. पोलिसांनी दिलेल्या माहितीनुसार, शशिकांत हा मूळचा मुंबईचा असून त्याची गर्लफ्रेंड आचोळे परिसरात राहत होती. तिच्यावर छाप पाडण्यासाठी आणि तिचे खर्च भागवण्यासाठी शशिकांतने अनोखा मार्ग अवलंबला. तो मुंबईतील रिश्का चोरून

त्या रिश्कांचा प्रवासी वाहतुकीसाठी वापर करायचा. रिश्का चालवून मिळणाऱ्या पैशातून तो गर्लफ्रेंडचे हट्ट पुरवायचा. मात्र, रिश्काचे पेट्रोल किंवा सीएनजी संपल्यावर तो त्या रिश्का सोडून देत असे. अशाच प्रकारे त्याने सात वेळा रिश्का चोरी करून त्यांचा वापर केला.

पोलिसांनी विविध तक्रारींचा छडा लावत शशिकांतला ताब्यात घेतले असता, त्याने सात रिश्का, एक स्कूटर आणि एक पेट्रोल किंवा सीएनजी संपल्यावर तो त्या रिश्का सोडून देत असे. अशाच प्रकारे त्याने सात वेळा रिश्का चोरी करून त्यांचा वापर केला.

पालघर बोईसरमध्ये ५ वर्षीय बालकाचा सर्पदंशाने मृत्यू

आहे. २९ मे रोजी सायंकाळी सहा वाजल्याच्या सुमारास गांजे केळीपाडा येथील घराच्या अंगणात खेळत असलेल्या चार वर्षीय नऊ महिने वयोमानाच्या मयंक पांडुरंग कोलेकर याला काहीतरी चावल्याचे जाणवले. त्याने याबाबत पालकांना माहिती दिल्यानंतर दुचाकीवरून या मुलाला मनोर येथील ग्रामीण रुग्णालयात आणण्यात आले.

पुढे मनोर येथील एका खासगी रुग्णालयात आपल्या मुलाला दाखल केले असता उपचारादरम्यान रात्री आठ वाजल्याच्या सुमारास त्याचा मृत्यू झाला. मनोर येथे शासकीय रुग्णालयात असताना आपला मुलगा सुद्धीवर होता. मात्र योग्य वेळी उपचार न मिळाल्याने त्याचा मृत्यू झाला असे आरोप पालकांनी केले आहेत.तर २९

हे दैनिक मालक, मुद्रक, प्रकाशक व संपादक - डॉ. श्री. दिपक मोरेश्वर नाईक यांनी सोमाणी प्रिंटींग प्रेस, कार्यालय - गाला नं. ४, एन. के. इंडस्ट्रीयल इस्टेट, प्रवासी इंडस्ट्रीयल इस्टेटच्या बाजुला, गेट नं. २, गोरेगाव (पूर्व) मुंबई ४०००६३ (महाराष्ट्र) , येथे छापून रुम नं. १०३, कुणाल कुटीर बी बिल्डींग, नवघर रोड, हनुमान मंदिराजवळ, भाईंदर (पूर्व), जि. ठाणे ४०२१०५ (महाराष्ट्र) येथे प्रसिद्ध केले. संपादक - डॉ. श्री. दिपक मोरेश्वर नाईक, पीआरबी कायद्यानुसार संपादकीय जबाबदारी यांची राहिल, सर्व वाद आणि दावे ठाणे न्यायालयीन कक्षच्या आधील राहतील. (या वर्तमानपत्रात प्रसिद्ध होणाऱ्या बातम्या /लेख / जाहिराती यांची जबाबदारी संबंधीत वार्ताहर, लेखक, आणि जाहिरात प्रतिनिधी यांच्यावर राहिल.) भ्रमणवृत्ती - ७४००००१४७४. Email : marathiekikaran2021@gmail.com

Printed, Published and Owned by **Dr. Mr. Deepak Moreshwar Naik**. Printed at **SOMANI PRINTING PRESS, OFFICE - Gala No. 4, Near N.K. Industrial Estate, Near Pravas Industrial Estate, Gate No.2, Goregaon (E), Mumbai 400 063, Maharashtra, Published at Room No. 103, Kunal Kutir, B Building , Navghar Road, Near Hanuman Mandir, Bhayander (East) Dist - Thane, PinCode 401 105, Maharashtra. Editor : Dr. Mr. Deepak Moreshwar Naik, Mo.7400001474, Email Id : marathiekikaran2021@gmail.com**